

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА; ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ І ПРАВОВИХ УЧЕНЬ

УДК 343.123.1

DOI <https://doi.org/10.32782/TNU-2707-0581/2026.1/01>

Гольдберг Н. О.

<https://orcid.org/0000-0003-1624-1944>

Національний університет «Київський авіаційний інститут»

ТАЄМНИЦЯ СПОВІДІ ЯК РІЗНОВИД СВИДОЦЬКОГО ІМУНІТЕТУ У КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Стаття присвячена дослідженню сутності та меж свідоцького імунітету священнослужителів у кримінальному процесі України, оцінці його відповідності сучасним викликам у сфері безпеки. Окрему увагу приділено формуванню науково обґрунтованих підходів до вдосконалення правового регулювання інституту збереження таємниці сповіді з метою досягнення балансу між духовними цінностями та інтересами суспільної безпеки. У статті застосовано низку наукових методів. Порівняльно-правовий метод дав можливість зіставити положення національного законодавства з нормативними підходами інших демократичних держав та міжнародними стандартами. Використання юридично-логічного методу дозволило провести системний аналіз норм кримінального процесуального законодавства України, які регламентують нерозголошення інформації, отриманої під час сповіді. Історико-правовий метод сприяв простеженню еволюції релігійного інституту таїнства сповіді та оцінці впливу історичних традицій на сучасні підходи до захисту конфіденційності релігійних обрядів. У статті враховано наукові погляди щодо правового статусу свідоцького імунітету та його меж, практику Європейського суду з прав людини, що стосується забезпечення свободи віросповідання та недоторканності приватного духовного спілкування. Отримані результати засвідчили, що свідоцький імунітет священнослужителів у частині збереження таємниці сповіді є складним і багатогранним явищем, яке поєднує релігійно-етичні, морально-філософські та правові аспекти. Проведений порівняльний аналіз правових систем демократичних держав показує, що в багатьох країнах імунітет священнослужителів може бути обмежений у випадках, коли дотримання конфіденційності становить загрозу суспільній безпеці, життю або здоров'ю громадян. Зокрема, це стосується ситуацій, пов'язаних зі злочинами проти дітей, терористичними актами чи іншими тяжкими правопорушеннями.

Результати дослідження свідчать про доцільність уточнення законодавчих положень щодо визначення кола суб'єктів, які користуються свідоцьким імунітетом. Такий підхід сприятиме підвищенню юридичної визначеності, запобіганню можливим зловживанням правом відмови від надання свідчень і водночас забезпеченню збереження духовної автономії особи. Окремо розглядається можливість встановлення винятків із принципу абсолютності свідоцького імунітету у випадках очевидної загрози суспільній безпеці або життю громадян.

Ключові слова: свідоцький імунітет, священнослужитель, таємниця сповіді, свобода віросповідання, релігійні права, віросповідання, свідок, професійна таємниця, професійна таємниця, свідок, кримінальне правопорушення.

Постановка проблеми. Свідоцький імунітет священнослужителів у частині збереження таємниці сповіді є складним правовим явищем, що перебуває на перетині релігійного, етичного та

юридичного регулювання. Його сутність полягає у захисті духовної недоторканності особи та гарантуванні свободи совісті й віросповідання, що є фундаментальними цінностями демокра-

тичного суспільства. Водночас, у сучасних умовах посилення загроз національній і громадській безпеці, зростання кількості злочинів, пов'язаних із насильством, тероризмом та іншими суспільно небезпечними діяннями, абсолютність цього імунітету породжує колізію між правом на релігійну свободу та обов'язком держави забезпечити захист життя і безпеки громадян.

Відсутність у національному законодавстві чітких меж застосування свідоцького імунітету священнослужителів, визначених критеріїв співвідношення релігійної та правової складових створює ризики неоднакового тлумачення і правової невизначеності. Це, у свою чергу, ускладнює практику досудового розслідування і судового розгляду, порушує принцип правової рівності та може негативно впливати на рівень довіри як до інституту сповіді, так і до системи правосуддя. Тому, постає необхідність наукового переосмислення сутності, меж та правового значення свідоцького імунітету священнослужителів у контексті сучасних викликів безпеки та вироблення збалансованої моделі його регламентації, яка б поєднувала гарантії духовної автономії особи із забезпеченням публічного інтересу та безпеки суспільства.

Постановка завдання. Мета статті полягає дослідженні сутності та меж свідоцького імунітету священнослужителів у кримінальному процесі України, аналізі його відповідності сучасним викликам безпеки та виробленні теоретично обґрунтованих підходів до оптимізації правового регулювання цього інституту з метою забезпечення балансу між охороною духовних цінностей і гарантуванням суспільної безпеки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання процесуального статусу священнослужителів у кримінальному провадженні та особливостей надання їм свідоцького імунітету ставали предметом дослідження науковців, серед яких варто назвати Г. М. Волкову, Н. Ю. Волосову, В. В. Короля, К. Б. Марисюк, Т. Н. Москалькову, С. О. Новікова, М. В. Палія та ін. Водночас аналіз наукових праць свідчить, що попри значний інтерес дослідників до проблематики таємниці сповіді й свідоцького імунітету священнослужителів, низка аспектів залишається недостатньо опрацьованою. Зокрема, потребують подальшого наукового осмислення питання визначення чітких критеріїв відмежування сповіді від інших форм духовного спілкування, процесуальних наслідків отримання інформації поза межами сповіді, можливості використання таких відомостей як підстави для початку досудового розслідування.

Виклад основного матеріалу. Релігійні практики завжди посідали важливе місце у формуванні духовних та правових засад суспільного життя. Одним із найбільш чутливих та водночас дискусійних інститутів у цьому контексті є таємниця сповіді, що виступає гарантією довіри між віруючим і священнослужителем та водночас має значення для правової системи.

Релігійний інститут «таємниця сповіді» як частини християнського таїнства покаяння датується VI століттям. Саме в цей період історичного розвитку на зміну загальній формі сповіді приходять, а саме бесіда наодинці зі священником. Таїнство покаяння передбачає сповідання віруючим гріхів перед Богом, де свідком виступає священнослужитель.

Одним з перших у сучасній юридичній науці питання про право на релігійну таємницю підняв професор І. Л. Петрухін, який висловив думку про доцільність виділення двох видів релігійних таємниць: «Таємниця віруючого, його право приховувати свою приналежність до релігії взагалі і до окремих віровчень зокрема і таємниця, довірена священнику, яку він не повинен розголошувати» [1, с. 41]. У цьому контексті заслуговує на увагу позиція І. В. Потайчука, який вважає, що «сповідь передбачає каяття, а в духовній бесіді зі священником людина може не каятись, а виправдовуватись, пояснювати мотиви чи доводити свою невинність, а священник зі свого боку може закликати людину до покаяння. Це може бути певне психологічне розвантаження, полегшення. Така таємниця зберігається суто з етичних міркувань, так як відсутні прямі канонічні заборони зберігати такі відомості в абсолютній таємниці» [2, с. 159].

Законодавець, регламентуючи імунітет священнослужителів щодо таємниці сповіді, виходить з християнського розуміння цього обряду та забезпечує повний захист лише для інформації, отриманої під час канонічної сповіді. Тому, підтримуємо позицію В. В. Навроцької, що це питання слід тлумачити з огляду на принцип рівності усіх перед законом і судом. Згідно зі ст. 24 Конституції України, усі рівні перед законом і судом. Відповідно до положень наведеної конституційної норми, заборонено обмеження прав осіб за ознакою релігійної належності [3, с. 91].

У цьому контексті важливо звернути увагу на те, що підхід до сповіді та обов'язку збереження її таємниці має не лише теологічний, а й правовий вимір, який суттєво варіюється залежно від юрисдикції та правових традицій. Так, в англійській церкві згідно з каноном 113 Кодексу 1603 р. свя-

щеннослужитель зобов'язаний суворо дотримуватися таємниці сповіді [4], але в той же час закріплюються винятки для злочинів проти государя або життя самого духівника. Якщо говорити, про більш сучасний історичний період, то відповідно до Керівництва професійної поведінки духовенства (2014) [5, с. 9] таємниця сповіді не повинна бути порушена навіть у разі смерті особи, що здійснює каяття. Якщо ж стало відомо про здійснення нею тяжкого протиправного вчинку, то священнослужитель вимагає повідомити про нього відповідні органи. У разі відмови священник відмовляє у відпущенні гріхів.

Аналіз практики західних країн демонструє, що баланс між правом віросповідання та обов'язком захисту суспільних інтересів дедалі частіше схиляється на користь останнього. В Австралії на тлі визнання таємниці сповіді непорушною в штатах Квінсленд, Вікторія, Тасманія, Південна Австралія та Австралійська столична територія священнослужитель зобов'язаний повідомляти владі про факти сексуального насильства над дітьми, про які йому стало відомо на сповіді [6]. Якщо священнослужитель не повідомить про отриману інформацію, то йому загрожує позбавлення волі на строк до трьох років.

Подібні тенденції спостерігаються і в інших демократичних державах. Наприклад, у США в 2019 р. був розроблений законопроект (SB360), що передбачає обов'язок сповідників повідомляти про факти сексуального насильства щодо дітей або жорстокого поводження з ними, які стали їм відомі зі сповіді [7]. Цей законопроект викликав бурю обурення серед священнослужителів і віруючих, причому не тільки католицької конфесії, і був відкликаний з розгляду. Окрему увагу привертає приклад Гонконгу, де у 2019 році запропонували прийняти Закон про безпеку, який передбачає позбавлення волі на строк до 14 років за недонесення про факт державної зради. Варто акцентувати увагу на тому, що для релігійних конфесій винятків не було передбачено [8].

Аналіз міжнародних і національних підходів демонструє відсутність єдності у визначенні меж цього імунітету. У правових системах англосаксонської традиції (зокрема Австралії та США) дедалі частіше спостерігається тенденція до обмеження абсолютності таємниці сповіді в інтересах захисту суспільної безпеки та прав дитини. Водночас у країнах континентальної Європи, включно з Україною, домінує концепція недоторканності сповіді як складової свободи віросповідання, гарантованої Конституцією України та

Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод.

В Україні зберігається тенденція до захисту таємниці віросповідань як важливого елементу свободи совісті та релігії. Законодавство України прямо не містить окремої статті, що передбачає кримінальну відповідальність священнослужителя за розголошення сповіді, однак норми кримінального процесуального права опосередковано захищають цю інформацію. Зокрема, у п. 5 ч. 2 ст. 65 КПК України не можуть бути допитані як свідки священнослужителі – про відомості, одержані ними на сповіді віруючих [9]. Це обмеження ґрунтується на положенні ч. 5 ст. 3 Закону України «Про свободу совісті і релігійні організації» гарантує нерозголошення таємниці сповіді: «ніхто не має права вимагати від священнослужителів відомостей, одержаних ними при сповіді віруючих», Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо регулювання діяльності священнослужителів (капеланів) в органах та установах, що належать до сфери управління Державної пенітенціарної служби України» який гарантує, що «таємниця сповіді є недоторканою і охороняється законом. Забороняється оприлюднювати, фіксувати технічними засобами та відтворювати будь-яку інформацію, отриману зі сповіді. Відомості, отримані зі сповіді, не можуть бути предметом досудового розслідування, досудового слідства чи кримінального провадження, використовуватися як доказ. Ніхто в жодному разі не може допитувати священнослужителя, перекладача чи іншу особу з питань, пов'язаних з конфіденційністю сповіді» [10]. Національне законодавство послідовно формує комплексну модель правового захисту таємниці сповіді як складової свободи совісті та віросповідання. Встановлені заборони унеможливають використання відомостей, отриманих під час сповіді, у кримінальному провадженні та виключають примус священнослужителів до їх розкриття. Такий підхід свідчить про пріоритет охорони релігійної конфіденційності як фундаментальної цінності в системі прав людини.

У рішеннях, таких як *Kokkinakis v. Greece* (1993), ЄСПЛ захищав право на релігійну діяльність, навіть якщо вона включає особисте спілкування – доки це не порушує права інших [11]. Аналогічні міркування містяться у справі *Buscarini and Others v. San Marino*, де обов'язок свідчити з релігійного тексту визнавали непропорційним втручанням у совість [12]. Ці рішення демонструють, що релігійна діяльність, навіть якщо вона

включає інтимний, духовний чи конфіденційний аспект спілкування (як у випадку сповіді), є складовою особистої автономії людини, захищеної Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод.

Про зміст свідоцького імунітету священнослужителя у процесуальній літературі висловлювались різні думки. О. В. Негодченко та Г. О. Блінова відзначають, що суб'єктом таємниці сповіді є священнослужитель – особа, котра служить при храмі та має право проводити релігійні обряди як у храмі, так і поза ним [13, с. 105]. С. В. Васильєв неможливість допиту священнослужителів про відомості, що становлять таємницю сповіді, пояснює тим, що не допускається допит священнослужителів з питань, пов'язаних зі сповіддю, безвідносно до їхньої приналежності до того або іншого релігійного об'єднання [14, с. 159]. Тобто, науковці визначають універсальність релігійного імунітету, що має поширюватися на всіх священнослужителів, які виконують відповідні релігійні функції.

Водночас така широта підходу викликає застереження з точки зору юридичної визначеності. В цьому відношенні є більш обґрунтованою позиція І. О. Пристінського, який вважає, що «священнослужитель обов'язково повинен офіційно належати до тієї чи іншої релігійної організації (парафії, монастиря тощо), статут якої зареєстрований в установленому законом порядку» [15, с. 23]. Такий підхід дозволяє чітко окреслити коло суб'єктів, що користуються релігійним імунітетом, і запобігає його довільному тлумаченню.

Досліджуючи проблему свідоцького імунітету священнослужителя у кримінальному судочинстві В. В. Навроцька звернула увагу на те, що в сучасній Україні існує велика кількість як релігійних, так і псевдорелігійних організацій та товариств. Причому деякі з них не пройшли відповідної державної реєстрації. У разі кримінального провадження неминуче виникатиме питання як про статус самої такої організації, так і про статус (сан) служителя культу, котрий уповноважений на здійснення відповідного релігійного обряду [3, с. 92]. Так науковиця обґрунтовує необхідність нормативної конкретизації суб'єкта, на якого поширюється гарантія таємниці сповіді. Такий підхід забезпечує юридичну визначеність і запобігає зловживанням правом на відмову від дачі свідчень. Тому, зважаючи на наведене, підтримую запропоновану позицію щодо доцільності внесення змін до п. 5 ч. 2 ст. 65 КПК України 2012 р. виклавши у такій редакції: «Священнослужитель

релігійних організацій, що пройшли державну реєстрацію – про відомості, одержані ним при здійсненні сповіді чи обряду, схожого із покаєнням (за умови, що він передбачений для даної релігійної течії)» [3, с. 92]. Поділяючи позицію науковиці, доцільним є внесення запропонованих змін до кримінального процесуального законодавства з метою чіткішого визначення кола суб'єктів, на яких поширюється гарантія таємниці сповіді.

Проблема забезпечення свідоцького імунітету священнослужителя, а саме, щодо інформації, отриманої під час таїнства сповіді, залишається актуальною в контексті забезпечення балансу між правом на свободу віросповідання та потребами правосуддя. Варто погодитися з міркуваннями І. С. Ганенко про те, що питання щодо визначення змісту імунітету священнослужителів у кримінальному провадженні є вельми дискусійним у сучасній кримінальній процесуальній дійсності нашої держави. Це пов'язано зі складністю та багатокомпонентністю цього різновиду свідоцького імунітету в кримінальному процесі [16, с. 113]. У науковій площині виникає питання щодо можливості звільнення священнослужителя від обов'язку зберігати професійну (сповідальну) таємницю за згодою особи, яка довірила йому відповідні відомості.

З огляду на викладене постає закономірне і логічне питання: чи може священнослужитель, всупереч волі особи, що сповідується, розкрити відомості, отримані під час сповіді, про вже вчинений злочин або про підготовку до вчинення злочину з метою його запобігання? Чи можна отриману інформацію вважати законною підставою для початку досудового розслідування? У сучасних умовах не менш закономірним повстає питання щодо наявності потенційного протиріччя між правом на нерозголошення таємниці сповіді та обов'язком громадянина сприяти охороні суспільної та національної безпеки та дотриманню закону.

Подальший розгляд зазначеної проблематики передбачає дослідження норм чинного кримінального процесуального законодавства України, яке фіксує обсяг та характер імунітету священнослужителів. Відповідно до ч. 3 ст. 65 КПК України, священнослужитель не може бути допитаний як свідок про те, що йому стало відомо під час сповіді, без письмової згоди особи, яка сповідалась [9]. Такий підхід законодавця демонструє прагнення до захисту таємниці сповіді як складової свободи віросповідання. Водночас у науковій дискусії постає питання щодо можливості встанов-

лення винятків із цього правила. На думку деяких дослідників, якщо священник може та готовий сприяти розкриттю злочинів, слід зробити виняток, що дозволяє розкривати таємницю сповіді в інтересах кримінального процесу. Прибічники такої позиції вказують на те, що в інтересах держави є створити умови для священників, аби вони могли без страху повідомляти інформацію, котра стосується злочину та стала відома на сповіді, без загрози покарання з боку церкви)» [3, с. 90]. Аналіз положень кримінального процесуального законодавства у поєднанні з доктринальними підходами, свідчить про відсутність нормативно закріплених винятків із правила про збереження таємниці сповіді у випадках, коли священнослужителю стають відомі відомості про вчинений або підготовлюваний злочин. Законодавець виходить із пріоритету захисту свободи віросповідання та сакрального характеру сповіді, допускаючи можливість допиту священнослужителя виключно за письмової згоди особи, яка сповідалася.

У розвиток цієї позиції окремі науковці підкреслюють, що існують ситуації, коли суспільний інтерес та безпека держави повинні превалювати над абсолютністю свідоцького імунітету. Так, на думку І. В. Потайчук та Д. О. Компанієць, якщо священнослужителю під час сповіді стає відомо про замах на вчинення будь-якого смертного гріха (наприклад, вбивства), про готування акту тероризму, вибуху, пожежі, техногенної катастрофи, священник повинен негайно повідомити про це владі, адже такий вчинок впливає з інтересів суспільної безпеки. Вважається, що людина, приходячи на сповідь, повинна щиро покаятися у здійсненому та з чистою совістю говорити про це. Якщо ж вона навпаки розвиває у собі гріховні задуми, і, більш того, шукає підтримки у священника, розголошення останнім таких відомостей не вважається порушенням сповіді, адже сповіддю це по суті не є [17, с. 6]. Такий підхід відкриває можливість для диференційованого правового регулювання: визначення меж, за яких свідоцький імунітет не застосовується, зокрема у випадках очевидної загрози життю чи громадській безпеці. Однак, водночас, реалізація цього підходу потребує чіткої законодавчої конкретизації, щоб уникнути ризику довільного тлумачення поняття «сповідь» і можливого зловживання державними органами.

Водночас у науковому дискурсі наявні й інші підходи. Так, Д. А. Аббасова, аналізуючи правове забезпечення та етичні норми кримінального процесу України, доходить висновку, що таємниця сповіді у світському суспільстві не може бути

абсолютною. Це, на її думку, зумовлює дисбаланс інтересів у кримінальному провадженні. Відтак, положення ч. 3 ст. 65 КПК України, яке передбачає звільнення від обов'язку зберігати професійну таємницю особою, яка її довірила, скасовувати не доцільно. Тобто священнослужитель може бути допитаний як свідок з питань відомостей, які становлять професійну таємницю, якщо особа, яка довірила такі відомості, надала відповідний дозвіл. Водночас, самостійна ініціатива священнослужителя щодо подання заяви про готування або вчинення кримінального правопорушення чи надання показань у кримінальному провадженні не допускається, що впливає з релігійно-етичних міркувань [18, с. 111].

У протипагу цій позиції, Л. Д. Удалова та В. В. Король наголошують на необхідності повного виключення з ч. 3 ст. 65 КПК України положення про можливість звільнення священнослужителів від обов'язку зберігати у таємниці відомості, одержані ними на сповіді віруючих [19, с. 287; 20, с. 88–89]. Автори виходять із того, що таємниця сповіді — це не просто професійна чи етична норма, а сакральна складова релігійного обряду, порушення якої прирівнюється до втручання у сферу свободи совісті. Надання можливості священнослужителю бути звільненим від цього обов'язку навіть за згодою особи, яка сповідалася, створює прецедент порушення канонічних засад і може підірвати довіру віруючих до інституту сповіді як духовного акту.

Підсумовуючи, варто зазначити, що у науковій літературі сформувався спектр альтернативних позицій, які охоплюють як пропозиції щодо запровадження обмежених винятків у разі наявності безпосередньої загрози життю, громадській чи національній безпеці, так і концепцію абсолютності таємниці сповіді як елементу свободи совісті, що не може бути обмежений навіть за волевиявленням особи, яка звернулася до священнослужителя. Така різноспрямованість підходів засвідчує існування потенційної колізії між публічними інтересами у сфері запобігання злочинності та необхідністю забезпечення конфіденційності релігійних обрядів.

Висновки. Свідоцький імунітет священнослужителів у частині збереження таємниці сповіді є складним правовим явищем, що поєднує релігійно-етичні та юридичні засади. Він покликаний забезпечити баланс між свободою совісті та потребами суспільної безпеки. Його нормативне закріплення в національному кримінальному процесуальному праві відображає історичне визнання духовної авто-

номії людини, однак сучасні загрози, такі як: тероризм, насильство, злочини проти дітей вимагають перегляду абсолютності цього імунітету.

Порівняльно-правовий аналіз свідчить, що світова практика розвивається у двох напрямках: збереження недоторканності сповідальної таємниці як елементу свободи віросповідання та поступове посилення суспільного інтересу у питаннях безпеки. У низці країн імунітет священнослужителів обмежується у випадках, коли мовчання може призвести до тяжких наслідків. Українська правова система натомість залишається на позиції абсолютного захисту таємниці сповіді, що потребує уточнення з огляду на сучасні виклики.

Національна система правового регулювання свідоцького імунітету священнослужителів базується на засадах рівноправності релігійних організацій та невтручання держави у внутрішні справи церкви. Разом із тим, чинна редакція п. 5 ч. 2 ст. 65 КПК України потребує уточнення для забезпечення юридичної визначеності кола осіб, на яких поширюється гарантія таємниці сповіді. Пропозиція про закріплення цього імунітету лише за священнослужителями зареєстрованих релігійних організацій є обґрунтованою, оскільки забезпечує баланс між захистом релігійної автономії та запобіганням зловживанням.

Список літератури:

1. Кривенко Ю.В., Калітенко О.М. Щодо питання «таємниці сповіді». *Часопис цивілістики*. 2014. Випуск 16. С. 39–42.
2. Потаїчук І.В. Предмет таємниці сповіді у кримінально-процесуальному законодавстві України. Актуальні питання досудового розслідування та тенденції розвитку криміналістичної методики. Харків, 2018. С. 5–160. URL: https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/21_11_2018/pdf/75.pdf (дата звернення: 01.02.2026).
3. Навроцька В.В. Свідоцький імунітет священнослужителя у кримінальному судочинстві. *Соціально-правові студії*. 2019. Випуск 3 (5). С. 88–96.
4. Canons Ecclesiastical 1603, 113. The Canons of 1603 (1604). The Anglican Canons, 1529–1947 / G. Bray, ed. Woodbridge; Rochester; N. Y., 1998. P. 258–453.
5. Guidelines for the Professional Conduct of the Clergy. The Convocations of Canterbury and York, 2014. URL: <https://www.churchofengland.org/resources/clergy-resources/guidelines-professional-conduct-clergy> (дата звернення: 01.02.2026).
6. Queensland passes law requiring priests to break confessional seal. URL: <https://www.catholicnewsagency.com/news/45756/queensland-passes-law-requiring-priests-tobreak-confessional-seal> (дата звернення: 01.02.2026).
7. Catholic Church Fights Bill To Force Priests To Report Sex Crimes Heard In Confession. URL: <https://www.cbsnews.com/sanfrancisco/news/catholic-church-fights-bill-to-force-priests-to-report-sex-crimes-heard-in-confession/> (дата звернення: 01.02.2026).
8. Bitter Winter. Article 23: The Secret of Confession Under Attack in Hong Kong. URL: <https://bitterwinter.org/article-23-the-secret-of-confession-under-attack-in-hong-kong/> (дата звернення: 01.02.2026).
9. Кримінальний процесуальний кодекс від 03.04.012. № 4651-VI: *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 01.02.2026).
10. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо регулювання діяльності священнослужителів (капеланів) в органах та установах, що належать до сфери управління Державної пенітенціарної служби України: Закон України від 14 травня 2015 р. № 419-VIII. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2015. № 28. Ст. 254. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-19#Text> (дата звернення: 01.02.2026).
11. Case of Kokkinakis v. Greece (Application no. 14307/88) URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Kokkinakis_v._Greece?utm_source (дата звернення: 01.02.2026).
12. Buscarini and Others v San Marino (application № 24645/94) was a case decided by the European Court of Human Rights in 1999. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Buscarini_and_Others_v_San_Marino?utm_source (дата звернення: 01.02.2026).
13. Негодченко О. В., Блінова Г. О. Сучасні реалії правового забезпечення таємниці сповіді. *Право і суспільство*. 2015. № 6. С. 102–108.
14. Васильєв С. В. Цивільний процес: навч. посіб. Харків : Одісей, 2008. 480 с.
15. Пристінський О. І. Правове забезпечення таємниці сповіді в чинному законодавстві України та канолах православної церкви. *Адвокат*. 2011. № 9 (132). С. 22–26.
16. Ганенко І. С. Імунітет священнослужителів у кримінальному провадженні. *Право.ua* № 3, 2019. С. 109–114.

17. Потійчук І. В., Компанієць Д. О. Участь священнослужителів в якості свідків у кримінальному процесі України. *Часопис Національного університету «Острозька академія»*. Серія: Право. 2013. № 1. С. 1–7. URL: <https://lj.oa.edu.ua/articles/2013/n1/13pivkpu.pdf> (дата звернення: 01.02.2026).

18. Аббасова Д. Л. Правове забезпечення та реалізація етичних норм у кримінальному процесі України : дис. ... докт. філософії в галузі знань 08 «Право» : спец.: 081 – Право / Д. Л. Аббасова ; наук. керівник І. А. Тітко ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, М-во освіти і науки України. Харків, 2023. 312 с.

19. Удалова Л.Д. Свідоцький імунітет за новим КПК України. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ* 2013. № 1, С. 284–288.

20. Король В.В. Забезпечення обов'язкового (абсолютного) імунітету свідка за новим КПК України. *Європейські перспективи*. 2015. № 3, С. 83–89.

Holdberh N. O. THE SECRET OF CONFESSION AS A TYPE OF WITNESS IMMUNITY IN CRIMINAL JUSTICE

The article is devoted to the study of the nature and limits of the testimonial immunity of clergy in the criminal procedure of Ukraine, as well as to assessing its compliance with contemporary security challenges. Particular attention is paid to developing scientifically grounded approaches to improving the legal regulation of the institution of the confidentiality of confession in order to ensure a balance between spiritual values and the interests of public safety. The study employs a number of scientific methods. The comparative legal method made it possible to compare the provisions of national legislation with the regulatory approaches of other democratic states and international standards. The use of the legal-logical method enabled a systematic analysis of the norms of Ukrainian criminal procedural legislation that regulate the non-disclosure of information obtained during confession. The historical-legal method facilitated tracing the evolution of the religious institution of the sacrament of confession and assessing the influence of historical traditions on contemporary approaches to protecting the confidentiality of religious rites. The research also takes into account scholarly views on the legal status of testimonial immunity and its limits, as well as the case law of the European Court of Human Rights concerning the protection of freedom of religion and the inviolability of private spiritual communication.

The results obtained demonstrate that the testimonial immunity of clergy with regard to the confidentiality of confession is a complex and multifaceted phenomenon that combines religious-ethical, moral-philosophical, and legal dimensions. The comparative analysis of the legal systems of democratic states shows that in many countries the immunity of clergy may be limited in cases where maintaining confidentiality poses a threat to public safety or to the life and health of citizens. In particular, this applies to situations involving crimes against children, terrorist acts, or other serious offenses.

The findings of the study also indicate the need to clarify legislative provisions regarding the definition of the range of subjects who are entitled to testimonial immunity. Such an approach would contribute to greater legal certainty, prevent potential abuses of the right to refuse to testify, and at the same time ensure the preservation of an individual's spiritual autonomy. The article also considers the possibility of establishing exceptions to the principle of the absolute nature of testimonial immunity in cases of an evident threat to public safety or the lives of citizens. This, in turn, requires further legislative regulation and the development of clear criteria for determining such exceptions.

Keywords: *witness immunity, clergyman, confessional secrecy, freedom of religion, religious rights, religion, witness, professional secrecy, professional secrecy, witness, criminal offense.*

Дата першого надходження статті до видання: 26.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 23.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 04.05.2026